

Голас Радзімы

№ 42 (1664)
23 кастрычніка 1980 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Абаяльная ўсмешка, пранікнёны голас і вернасць тэме, абранай у пачатку творчага шляху, зрабілі Вольгу ШУТАВУ адной з найбольш папулярных у Беларусі спявачак. Яна шмат гастралюе па Савецкай краіне, за мяжой. «Хачу, каб песня, музыка дапамагала кожнаму адчуць, якая ж яна прыгожая і слаўная, наша зямля!»— так выказала свае імкненні Вольга Паўлаўна. (Інтэрв'ю з заслужанай артысткай БССР Вольгай Шутавай друкуецца на 7-й стар.).

Фота У. КРУКА.

ЗА РАЗВІЦЦЁ МІЖНАРОДНАГА СУПРАЦОЎНІЦТВА

Генеральнаму сакратару ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. Брэжневу прысуджана міжнародная прэмія «Залаты Меркурый» за мір і супрацоўніцтва. 13 кастрычніка ў Крамлі адбылося ўрачыстае ўручэнне прэміі.

Звяртаючыся да Леаніда Ільіча Брэжнева, прэзідэнт Ганаровага міжнароднага камітэта прэміі «Залаты Меркурый», намеснік міністра знешняга гандлю СССР М. Камароў, у прыватнасці, сказаў:

— Асацыяцыя міжнароднай прэміі «Залаты Меркурый» прыняла рашэнне ўзнагародзіць Вас за выдатны ўклад ва ўмацаванне міру і развіццё міжнароднага супрацоўніцтва ганаровай прэміяй «Залаты Меркурый».

Прэміяй «Залаты Меркурый» асацыяцыя вырашыла ўзнагародзіць таксама больш 100 савецкіх арганізацый і 125 замежных арганізацый і фірм, шэраг дзяржаўных і грамадскіх дзеячаў.

Затым выступіў Л. Брэж-

неў. «У Праграме Камуністычнай партыі Савецкага Саюза— сказаў Л. Брэжнеў,— у якасці адной з галоўных задач у галіне міжнародных адносін запісана: «Праводзіць курс на развіццё міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне гандлю, культурных сувязей, навукі і тэхнікі».

Прымаючы сёння прэмію «Залаты Меркурый», хачу запэўніць вас, што гэты курс мы будзем і ў далейшым праводзіць паслядоўна і нястомна ў інтарэсах савецкага народа і іншых партнёраў, у імя ўмацавання міру ва ўсім свеце».

НА ЗДЫМКУ: у час ўручэння.

ПЛЕНУМ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КАМПАРТЫ БЕЛАРУСІ

16 кастрычніка 1980 года адбыўся пленум Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі, які разгледзеў арганізацыйнае пытанне. Першым сакратаром ЦК КПБ выбраны Ціхан Якаўлевіч

КІСЯЛЁЎ, які працаваў намеснікам Старшыні Савета Міністраў СССР.

У рабоце пленума прыняў удзел сакратар ЦК КПСС І. Капітонаў.

КІСЯЛЁЎ ЦІХАН ЯКАЎЛЕВІЧ ПЕРШЫ САКРАТАР ЦК КП БЕЛАРУСІ

сям'і селяніна вёскі Агародня Добрушскага раёна Гомельскай вобласці. Беларус. Член КПСС з 1940 года.

Пасля заканчэння ў 1936 годзе педагагічнага вучылішча ў горадзе Рэчыцы і Гомельскага педагагічнага інстытута Ц. Кісялёў на працягу раду гадоў працаваў настаўнікам, загадчыкам навучальнай часткі, дырэктарам сярэдняй школы.

З 1944 года Ц. Кісялёў — на партыйнай рабоце. Быў інструктарам Гомельскага абкома партыі, а пасля заканчэння Вышэйшай партыйнай школы пры ЦК КПСС — кіраўніком лектарскай групы Брэсцкага абкома КПБ.

У 1948 годзе Ц. Кісялёў вылучаецца на работу ў апарат ЦК Кампартыі Беларусі. Займаў пасады загадчыка аддзелаў школ, прапаганды і агітацыі. У 1952 годзе выбіраецца першым сакрата-

ром Брэсцкага абкома партыі, у 1955 годзе — сакратаром, а праз год — другім сакратаром ЦК Кампартыі Беларусі.

З 1959 года Ц. Кісялёў працаваў Старшынёй Савета Міністраў Беларускай ССР, а ў снежні 1978 года ён назначасца намеснікам Старшыні Савета Міністраў СССР.

Ц. Кісялёў — дэпутат Вярхоўнага Савета СССР чацвёртага—дзевятага скліканняў. На XXII, XXIII, XXIV і XXV з'ездах партыі выбіраецца членам ЦК КПСС.

За вялікія заслугі перад Камуністычнай партыяй і Савецкай дзяржавай Ц. Кісялёў прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Ён узнагароджаны пяццю ордэнамі Леніна, іншымі ордэнамі і медалямі.

Ціхан Якаўлевіч Кісялёў нарадзіўся ў 1917 годзе ў

НОВАЕ ДАСЯГНЕННЕ САВЕЦКАЙ КАСМАНАЎТЫКІ

З ПАВЕДАМЛЕННЯ ТАСС

Паспяхова завершаны самы доўгі ў гісторыі касманаўтыкі палёт у касмічнай прасторы працягласцю 185 сутак.

11 кастрычніка 1980 года ў 12 гадзін 50 мінут маскоўскага часу пасля выканання складанай і шырокай праграмы навукова-тэхнічных даследаванняў і эксперыментаў на борце арбітальнага комплексу «Салют-6» — «Саюз» касманаўты Леанід Папоў і Валерый Румін еярнуліся на Зямлю.

Праведзенае на месцы прыжымлення медыцынскае абследаванне касманаўтаў паказала, што яны добра перанеслі працяглае знаходжанне ў стане бязважкасці.

Палёт Папова і Руміна пачаўся 9 красавіка 1980 года на караблі «Саюз-35», а 10 красавіка пасля стыкоўкі карабля са станцыяй «Салют-6» касманаўты пачалі працаваць на борце арбітальнага комплексу. З гэтай павелічэння тэрміну актыўнага функцыянавання станцыі экіпаж выканаў значны аб'ём работна-прафілактычных работ, зрабіў замену асобных

элементаў бартавых сістэм і навуковай апаратуры.

27 мая з арбітальным комплексам была ажыццёўлена стыкоўка карабля «Саюз-36», які пілатавалі лётчык-касманаўт СССР Валерый Кубасаў і грамадзянін ВНР Берталан Фаркаш. У перыяд з 24 па 31 ліпеня на борце комплексу працаваў міжнародны экіпаж у саставе лётчыка-касманаўта СССР Віктара Гарбатко і грамадзяніна СРВ Фам Туана, 19 верасня на арбітальную станцыю быў дастаўлены міжнародны экіпаж у саставе лётчыка-касманаўта СССР Юрыя Раманенкі і прадстаўніка сацыялістычнай дзяржавы Заходняга паўшар'я грамадзяніна Рэспублікі Куба Арнальда Тамайо Мендэса.

6 чэрвеня са станцыяй «Салют-6» быў састыкаваны ўдаканалены транспартны карабель «Саюз Т-2», пілатуемы Юрыем Малышавым і Уладзімірам Аксёнавым. Касманаўты правялі выпрабаванні і адпрацоўку бартавых сістэм карабля «Саюз Т-2» у саставе арбітальнага комплексу.

У ходзе 185-сутчнага палёту асноўнага экіпажа і палёту міжнародных экіпажаў у адпаведнасці з праграмай «Інтаркводнасці» выкананы вялікі аб'ём навукова-тэхнічных і медыкабіялагічных даследаванняў і эксперыментаў.

За паспяховае ажыццёленне працяглага касмічнага палёту на арбітальным навукова-даследчым комплексе «Салют-6» — «Саюз» і працяглыя пры гэтым мужнасць і гераізм лётчыку-касманаўту Леаніду Папову прысвоена званне Героя Савецкага Саюза з уручэннем ордэна Леніна і медалю «Залатая Зорка». Леаніду Папову прысвоена таксама званне «Лётчык-касманаўт СССР».

Герой Савецкага Саюза лётчык-касманаўт СССР Валерый Румін узнагароджаны ордэнам Леніна і другім медалём «Залатая Зорка». У азнаменаванне подзвігу двойчы Героя Савецкага Саюза Валерыя Руміна на яго радзіме будзе ўстаноўлены бронзавы бюст.

ГРАМАДСКАЯ ФОРМА КІРАВАННЯ ВЫТВОРЧАСЦЮ У СССР

І ДАРАДЦА, І КАНТРАЛЁР

Загад дырэктара Мінскага гадзіннікавага завода абвясчаў: «Абавязца службы прадпрыемства ажыццявіць у адпаведнасці з пастановай ПДВН меры па далейшай механізацыі і аўтаматызацыі вытворчасці...» Што ж гэта за орган, які скліў дырэкцыю выдаць такі загад?

ПДВН — скарачанае назва пастаянна дзеючай вытворчай нарады. Яе члены выбіраюцца на агульных сходах рабочых і служачых прадпрыемства. Згодна з палажэннем, зацверджаным Саветам Міністраў СССР і ВЦСПС, пастаянна дзеючая вытворчая нарада з'яўляецца рэкамендацыйным органам, прапановы якога абавязковыя для адміністрацыі. Работай ПДВН кіруе прафсаюзны камітэт. Гэта — адна з форм

праўлення творчай актыўнасці працоўных, іх удзелу ў вырашэнні найбольш важных пытанняў жыцця вытворчых калектываў. Такі грамадскі орган са дзейнае павышэнню эфектыўнасці вытворчасці, распаўсюджванню перадавога вопыту, ажыццяўленню механізацыі, і аўтаматызацыі вытворчых працэсаў і многаму іншаму. Члены нарады удзельнічаюць у распрацоўцы і абмеркаванні планаў сацыяльна-эканамічнага развіцця прадпрыемстваў, калектывных дагавораў, кантралююць ахову працы і тэхніку бяспекі, расходванне сродкаў на гэтыя мэты, а таксама на жыллёвае будаўніцтва, падрыхтоўку кадраў, культурна-масавыя мерапрыемствы. Вытворчая нарада дадзена права заслухоўваць паведамленні адміністра-

цыі аб выкананні планаў, аб фінансава-гаспадарчай дзейнасці.

Адным словам, калектывны розум дзейнічае там, дзе вырашаецца лёс народнагаспадарчага плана, важнейшыя пытанні жыцця і дзейнасці прадпрыемстваў і працоўных калектываў. Прыклад таму — работа ПДВН Мінскага гадзіннікавага завода. Сёння восем цэхавых пастаянных нарад аб'ядноўваюць 694 чалавекі. З іх рабочых — 538. У гэты грамадскі орган выбрана 427 жанчын. Работу цэхавых нарад накіроўвае заводская ПДВН, у складзе якой зборшчыцы, тэхнікі, слесары, майстры ўчасткаў, інжынеры і прадстаўнікі адміністрацыі.

У полі зроку ПДВН—усе вытворчыя ўчасткі прадпрыемства, дзе працуюць і самі члены вытворчай нарады. Такое прадстаўніцтва дапамагае кантраляваць дзейнасць адміністрацыі. У гэтым пяцігоддзі асноўна ўвага ПДВН завода сканцэнтравана на пытаннях эфектыўнасці вытворчасці і якасці прадукцыі.

Спалучэнне адзіначалля дырэктара, адміністрацыі з грамадскімі формамі кіравання выклічае памылкі, якія могуць зрабіць той або іншым кіраўніком. Больш таго, такая сандружнасць дапамагае лепш вырашаць агульныя для адміністрацыі і рабочых задачы.

Узяць хоць бы прыклад, аб якім мы ўпаміналі ў пачатку. На адным з пасяджэнняў ПДВН адобрыла, а дырэктар затым выдаў загад аб рэалі-

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

«ЗАЛАТЫ МЕРКУРЫЙ» У МІНСКУ

Сярод дзесяткаў адрасоў савецкіх лаўрэатаў міжнароднай прэміі «Залаты Меркурый» значыцца і сталіца Савецкай Беларусі: сюды адправіліся адрозы шэсць дыпламаў.

16 кастрычніка ў Дзяржаўнай цэнтральнай канцэртнай зале Масквы адбылося ўрачыстае ўручэнне ўзнагарод. Прэзідэнт ганаровага Нацыянальнага камітэта СССР міжнароднай прэміі «Залаты Меркурый», старшыня прэзідыума Гандлёва-прамысловай палаты СССР Б. Барысаў на афіцыйнай цырымоні ўручыў эмблемы «Залатога Меркурыя» і дыпламы прадстаўнікам Беларускага аб'яднання па вытворчасці велікагрузных аўтамабіляў («БелаўтаМАЗ»), мінскіх трактарнага і матарнага заводаў і вытворчага аб'яднання вылічальнай тэхнікі, Беларускага рэспубліканскага навукова-вытворчага аб'яднання парашковай металургіі, а таксама Гандлёва-прамысловай палаты БССР.

НАВАТАРЫ З НАВАПОЛАЦКА

На ВДНГ СССР адкрыта выстаўка навукова-тэхнічнай творчасці моладзі. Звыш дзесяці тысяч работ дэманструецца на ёй. У раздзеле «Творчасць навучэнцаў» прадстаўлен набор інструментаў і прыстасаванняў для слесара, выраблены юнымі майстрамі тэхнічнага вучылішча № 28 Наваполацка. Гэтыя інструменты шырока выка-

рыстоўваюцца як у навучальных працэсах, так і ў слсарных, механічных майстэрнях, лабараторыях. У 22 гуртках тэхнічнай творчасці Наваполацкага вучылішча займаюцца 296 навучэнцаў

З ХУТАРОЎ У ПАСЕЛКІ

У дзесятай пяцігодцы каля тысячы хутароў выключаны з ўліковых даных Гродзенскай вобласці. З 4 630 сельскіх населеных пунктаў у недалёкай будучыні на тэрыторыі вобласці застанецца каля 350. Гэта будзе буйная вёска, забудаваная па генеральных праектах, з усімі камунальнымі выгодамі, якія ўжо цяпер маюць жыхары Верцялішак, Луцкаўлян, Абухава, Малахавічаў і многіх іншых пасёлкаў Гродзеншчыны.

АСВОЕНА НАВІНКА

Канструктары Лідскага завода сельскагаспадарчых машын укараняюць у серыйную вытворчасць новую бульбаканалку КТН-2В. На зборачных канвеерах вырабляюцца вузлы і дэталі навінкі. Капалка вытрымала экзамен на машынавыпрабавальных станцыях краіны. У адрозненне ад папярэдніх узораў, машына валодае вышэйшай прадукцыйнасцю і рабачай хуткасцю. Аднак асноўная вартасць КТН-2В — надзейнасць павелічэнне тэрміну эксплуатацыі. Капалку можна выкарыстаць таксама для ўборкі буракоў, морквы.

«ВІЦЯЗЬ-733»

На заводзе тэлевізараў

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

зацыі актуальных прапаноў па аўтаматызацыі і механізацыі вытворчасці. Што гэта дало рабочым?

Дзякуючы павышэнню ўзроўню механізацыі на многіх участках вытворчасці палепшыліся ўмовы працы, з цяжкіх работ выслабаныя некалькі дзесяткаў людзей. Так, укараненне ў першым зборачным цэху васьмі аўтаматызаваных ліній дэзаволіла на гэтых аперацыях павялічыць прадукцыйнасць працы ў чатыры разы. А колькасць зборшчыц, занятых мантонкай, аднастайнай працай, удалося скараціць на 90 чалавек. Па рэкамендацыі ПДВН гэтыя рабочыя будуць перавучаны, атрымаюць больш высокую кваліфікацыю. Многія працуюць ужо апаратарамі, кіруюць зборкай гадзіннікаў. У адным з цэхаў быў укаранены працэс хімічнай паліроўкі некаторых дэталей. І тут дзесяткі людзей атрымалі магчымасць пазбавіцца ад ручной, шкоднай для здароўя працы, а выраб дэталей павялічыўся ў паўтара раза.

Пасля рэалізацыі прынятых ПДВН прапаноў завод змог выпусціць звыш плана больш за 20 тысяч гадзіннікаў. Дадаткова было рэалізавана прадукцыі на 300 тысяч рублёў. У выніку павялічыцца прыбытак. Ён будзе накіраваны на выплату рабочым прэміяў, палепшэнне культурна-бытавога абслугоўвання, умоў адпачынку. На заводзе, дарэчы, штогод палепшаюцца сацыяльна-бытавыя ўмовы. Практычна ўсе, каму ёсць патрэба, забяспечаны месцамі ў дзіцячых установах. Летам дзеці адпачываюць у піянерскім лагерах. Пабудаваны дзве ўтульныя сталовыя, стол заказаў на прадуктовыя тавары, ёсць спартыўны комплекс, дзе можна праводзіць розныя спаборніцтвы. Кожны трэці работнік завода штогод робіць турыстычныя паездкі або адпачывае ў дамах адпачынку, санаторыях і пансіянатах поўнацю або часткова за кошт сродкаў прадпрыемства і прафса-

юзнай арганізацыі.

Акрамя таго, рэшткі свайго прыбытку прадпрыемства адлічыла ў грамадскі фонд спажывання. А гэта значыць палепшыцца медыцынскае абслугоўванне, павялічыцца выплата пенсій, дапамог, стипендыі і г. д. Гэтыя выплаты, як вядома, складаюць прыкладна трэцюю частку рэальных даходаў савецкіх працоўных.

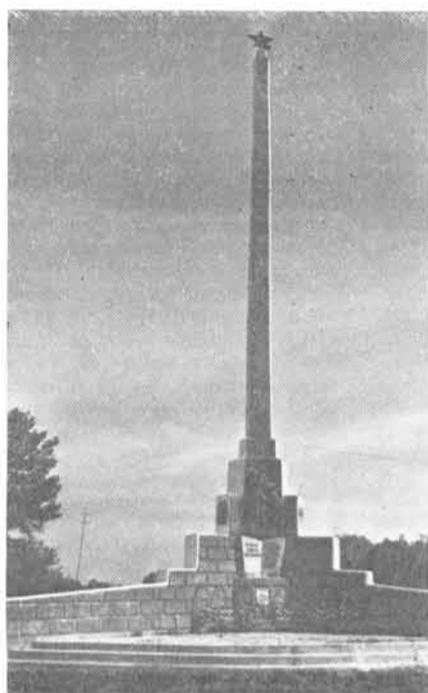
Мы расказалі аб дзейнасці толькі аднаго рашэння ПДВН, а такіх рэкамендацый вытворчачая нарада выдае штогод дзесяткі. На заводзе вядзецца журнал эфектыўнасці работы ПДВН. Сёння ў ім фіксуюцца не толькі пратаколы штокартальных заводскіх нарад, але і найбольш цікавыя справы, а таксама меры, прапанаваныя ПДВН, паведамляецца эканамічны эфект таго або іншага мерапрыемства.

Адзін з апошніх запісаў: «Разглядаўся стан тэхнічнага нарміравання. Вядучыя спецыялісты завода, прафсаюзныя прадстаўнікі ўнеслі шэраг прапаноў на перагляду ўсталяваных норм выпрацоўкі... Пастанова ПДВН шырока абмяркоўвалася на рабочых сходках у цэхах, на участках. Ад рабочых паступіла звыш 500 прапаноў, ад рэалізацыі якіх атрыманы эканамічны эфект 86 тысяч рублёў. Заводскі камітэт прафсаюза пайшоў насустрач работнікам вытворчасці, якія выступілі з прапановамі па павелічэнню норм выпрацоўкі. Распрацавана палажэнне аб прэміраванні ініцыятараў. І рух гэты шырыцца.

XXV з'езд КПСС нацэляваў прафсаюзы на наступнае: «Задача прафесійных саюзаў — развіваць вытворчую і грамадскую актыўнасць працоўных, удасканалваць формы і метады іх удзелу ў кіраванні вытворчасцю». Пастаянна дзеючыя вытворчыя нарады абавязваюць вопыт работы тысяч людзей, з'яўляюцца дзейнай формай удзелу рабочых, інжынерна-тэхнічных работнікаў у кіраванні прадпрыемствам.

Мікалай ЛЕШЧАНКА.

ВІШНЕВА І ВІШНЕЎЦЫ

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

У Віцебску пачынаецца серыйная вытворчасць каларовага тэлевізара «Віцязь-733». Элегантны знешні выгляд, высокая якасць адлюстравання, максімальная зручнасць у эксплуатацыі былі высока ацэнены ўдзельнікамі міжрэспубліканскага аптывага кірмашу. Які прайшоў у Маскве. Электронная сістэма кіравання дазваляе лёгка пераключыць тэлепраграмы.

КУЛЬТУРНЫ КОМПЛЕКС

Новы сельскі Дом культуры пабудаваны ў саўгасе «Зелянікі» Полацкага раёна. У двухпавярховым будынку, што ўпрыгожыў цэнтральную сядзібную гаспадарку, размясціліся глядзельная і спартыўная залы, пакой для работы гуртоў, бібліятэка.

У Зелянікоўскіх культурны комплекс уваходзяць два сельскія і тры брыгадныя клубы, кінаўстаноўкі.

ПАСЛЯ ДАЛЕКІХ ПАДАРОЖЖАЎ

Балтыйскія гандлёвыя судны-гіганты з беларускімі назвамі «Наваполацк» і «Навагрудак» пабудаваны ў дружалюбнай Фінляндыі. «Навагрудак» сёлета ў снежні спяўняецца дзесяць гадоў, а «Наваполацк» — на год больш. Аднак цеплаходы не сустракаліся адзін з адным удалечыні ад Радзімы: яны абслугоўваюць розныя лініі. І вось «Наваполацк» і «Навагрудак», скончыўшы чарговыя вялікія плаванні (старэйшы пабываў ля берагоў Індыі,

а малодшы — ля Аўстраліі і Новай Зеландыі), сустрэліся ў порце свайі прыпіскі — Ленінградзе.

З ДНЕМ НАРАДЖЭННЯ

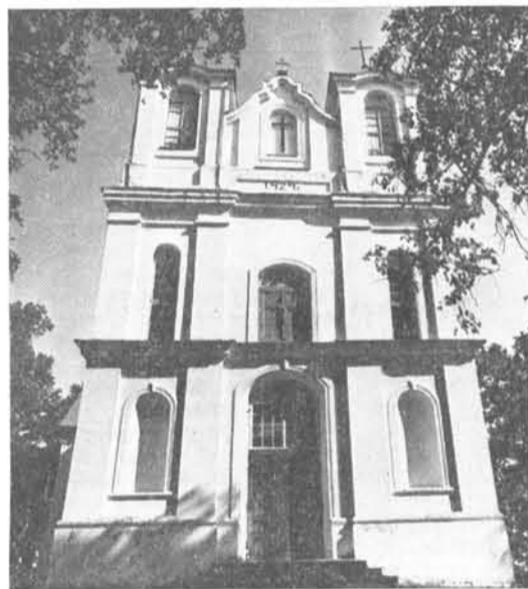
Расце і прыгажэе беларуская сталіца. Павялічваецца колькасць яе жытараў. Згодна з афіцыйнай статыстыкай, за суткі ў сярэднім нараджаецца каля 70 малышоў. У горадзе на вуліцы Бельскага адкрыўся новы радзільны дом. Ён разлічаны на 250 ложкаў, аснашчаны самым сучасным медыцынскім абсталяваннем і апаратурай. Палаты светлыя і прасторныя, холы, лячэбныя і падсобныя памішканні зручныя. Нованароджаных і іх маці абслугоўваюць 350 медыцынскіх работнікаў.

МАРКА «БЯРОЗКІ»

Прадукцыя з маркай кансервавага завода саўгаска «Бярозка» Гомельскага раёна вядома далёка за межамі Беларусі. Нядаўна ў адрас гандлёвых арганізацый Стаўрапольскага краю і Саратаўскай вобласці адпраўлена 120 тысяч слоікаў бярозавога соку і таматнага напітку. Вялікім попытам у пакупнікоў рэспублікі і краіны карыстаюцца іншыя дванаццаць назваў сокаў, кампотаў, марынаваных грыбоў, кабачкоў, таматаў, агуркоў.

На заводзе механізаваны працаёмкія працэсы. Нядаўна здадзена ў эксплуатацыю новая лінія па разліву сокаў. Яе прадукцыйнасць — 25 тысяч умоўных слоікаў сокаў за змену.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

«Вішнева і вішнеўцы» — пад такой назвай у «Голасе Радзімы» ў верасні — кастрычніку друкаваўся артыкул былога вішнеўскага настаўніка Пятра Бітэля. Грунтоўна, з вялікай любасцю даследуе ён гісторыю роднай вёскі, узнаўляе трагічнае і гераічнае, вядзе падрабязную гаворку пра падзеі, што за многія стагоддзі пакінулі свой след на берагах маляўнічай Альшанкі.

Наш карэспандэнт С. КРЫЦКІ пабываў у Вішневе зусім нядаўна. Сёння мы друкуем яго фотарэпартаж. Як бачыце, пасёлак выглядае вельмі па-сучаснаму. Вуліцы забудаваны прыгожымі дамамі, заасфальтаваны (здымак 1). У гады Вялікай Айчыннай вайны каля Вішнева было расстраляна акупантамі больш дзвюх тысяч партызан, воінаў і мірных савецкіх грамадзян. У памяць аб іх узведзены помнік (здымак 2). А гэта маладое пакаленне вішнеўцаў (здымак 3). Аб усім цяжкім, што выпала на долю іх продкаў, яны ведаюць толькі з гісторыі ды з расказаў старажылаў. Іх дзяцінства не азмрочана ні беднасцю, ні цяжкай працай.

У Вішневе захоўваюцца помнікі старажытнасці, якія нагадваюць нам сёння пра мінулыя часы, усаляюць умелыя рукі тых, хто ўзводзіў гэтыя будынкi. На 4 і 6 здымаках — касцёл пабудовы 1424 года і палац у лесапарку Адрыёнж, дзе цяпер размясціўся піянерскі лагер. Па-ранейшаму спакойна цячэ прыгажуня-Альшанка (здымак 5).

Можа хто з нашых землякоў пазнаў на гэтых фатаграфіях знаёмыя мясціны, можа ўсхваляваў іх расказ пра Вішнева і вішнеўцаў! Напішыце нам, калі ласка, пра свае ўражання. З задавальненнем выканаем просьбы землякоў, якія захочуць, каб падрабязна мы расказалі і пра іншыя гарады і вёскі Беларусі.

НА ЗЯМЛІ БАЦЬКОЎ

З Ганчай Аляксееўнай я знаёма даўно. Некалькі гадоў назад яна суправаджала групу дзяцей з Бельгіі на адпачынак у піянерскі лагер «Зялёны Бор». Я памятаю, якімі задаволенымі і ў той жа час засмучанымі пакідалі нашы госці Беларусь. А што было далей, ці ўспамінаюць хлопчыкі і дзяўчынкі свой адпачынак на беларускай зямлі?

З гэтага пытання, уласна, і пачалася размова, калі Паліна Дзмітрыеўна і Ганна Аляксееўна прыйшлі да нас у рэдакцыю.

— Да вайны я сама часта ездзіла адпачываць у піянерскія лагеры. Была нават вакантай, — пачала свой расказ Ганна Капіца. — Але тады піянерскія лагеры былі зусім не падобнымі на цяперашнія. Мы жылі часцей за ўсё ў палатках. «Зялёны Бор» вельмі зручны для адпачынку. На яго тэрыторыі ёсць нават плавальны басейн. Усё гэта, вядома, не магло не спадабацца нашым дзецьмі. Калі селі ў Мінску ў поезд, што вёз нас дадому, толькі і было размоў пра тое, як нам пашанцавала, якія выдатныя канікулы мы мелі. Усе былі ажыўленыя, усхваляваныя. Дзеці перабіралі граматы, якімі ўзнагародзілі іх за спартыўныя поспехі на апошняй урачыстай лінейцы, разглядалі падарункі, сувеніры, купленыя ў Мінску або атрыманыя ад новых беларускіх сяброў.

Ганна Аляксееўна расказала, што нават адзін месяц, пражыты ў новых умовах, часам здольны зрабіць вельмі моцны ўплыў на характар дзіцяці.

— Памятаеце хлопчыка Дэніса з Шарлеруа? Ён быў такі нясмелы, нават насяцарожаны спачатку. Даволі доўга прыглядаўся, з кім дружыць, прыкідваў, чым бы заняцца. А потым не было дзіцяці вяселышага. І калі ў Бруселі нас сустраў на вакзале яго дзядуля, ён не пазнаў унука: «Глядзіце, няўжо гэта наш Дэніс? Што з ім зрабілася? Ён стаў такім

жвавым хлопчыкам!»

Уражанняў у дзяцей застаецца заўсёды вельмі многа. І дзецяцца яны імі не толькі дома, з сябрамі. Яны прымаюць актыўны ўдзел у культурных мерапрыемствах, што праводзяцца аддзеламі Саюза савецкіх грамадзян у Бельгіі. Звычайна гэта ўрачыстыя сходы, прысвечаныя святам.

З асаблівай цеплынёй жан-

чы приходзіць да нас з усіх куткоў свету. Паказ Алімпіяды па бельгійскаму тэлебачанню быў даволі шырокі. Праўда, каментарыі былі розныя... Але кожны сам бачыў, што адбываецца на экране, і сам мог рабіць вывады.

Паліна Дзмітрыеўна расказала нам пра свайго суседа, старога рускага эмігранта, які даўно жыве ў Бельгіі.

даводзілася значна часцей. Найбольш спадабаўся малым савецкі спартсмен Аляксандр Дзіцяцін («Ён заваяваў ажно пяць медалёў!») і гімнастка з Беларусі Нэлі Кім («Яна такая элегантная!»).

— Мы часам самі здзіўляемся, адкуль у нашых унукаў такая прыхільнасць, сапраўдная любоў да ўсяго рускага, нашай зямлі, яе людзей, — разважа-

Саюзе савецкіх грамадзян на працягу ўжо многіх дзесяткаў гадоў.

— Наш Саюз — гэта для нас куюк Радзімы, — расказвае Паліна Дзмітрыеўна. — Мы збіраемся разам, паспяваем, расказам адна адной свае навіны, куды з'ездзілі летам да родных, што пабачылі, і нібы дома пабываем. Вярнуўшыся ў Бельгію, я раскажу пра Мінск. Я была тут два гады назад. І вось цяпер. Вельмі спадабаўся. У вас прыгожыя дамы. Вы пачалі будаваць метро. Гэта прыемная навіна. Пабывалі мы на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі БССР, у карціннай галерэі, на выстаўцы кветак. З'ездзілі ў санаторый «Крыніца». Добра там людзям. Відаць клопат аб чалавеку, аб яго здароўі. А мінчане такія гасцінныя. Усё, што мы бачылі, — на вашу карысць.

— Мінск — спакойны горад, — падтрымала сяброўку Ганна Аляксееўна. — Людзі добра апрануты, у магазінах усё ёсць. Нам вельмі падабаецца хлеб. Абавязкова з сабой павязем некалькі буханак.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКУ: Паліна ВАГА і Ганна КАПІЦА ў рэдакцыі «Голасу Радзімы».

МІНСК — СПАКОЙНЫ ГОРАД

ПА ЗАПРАШЭННЮ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА» У МІНСКУ ГАСЦІЛІ ЧЛЕНЫ САЮЗА САВЕЦКІХ ГРАМАДЗЯН У БЕЛЬГІІ ПАЛІНА ВАГА І ГАННА КАПІЦА.

чыны ўспаміналі, як сёлета яны адсвяткавалі 35-ю гадавіну Перамогі над фашысцкай Германіяй.

— На гэты раз усё было прадумана, — расказвала Ганна Аляксееўна. — І людзей было больш звычайнага. Прыйшлі і бельгійцы да нас. Усе аддзелы стараліся. І наш Сант-Нікласкі аддзел добра выступіў. Спявалі так хораша. Адным словам, усё ўдалося.

Аддзелу Саюза савецкіх грамадзян у Сант-Нікласе, дзе сакратаром зараз працуе Ганна Капіца, ужо 22 гады. У ім 34 члены, а калі пачынаў працаваць, было толькі пяць. Ёсць цяпер у іх і свой хор. І што вельмі цешыць, працуе ў адзеле моладзь.

— Нядаўна прыбыло да нас яшчэ некалькі маладых жанчын. Рускія дзяўчаты павыходзілі замуж за бельгійцаў, якія будавалі ў Маскве Алімпійскую вёску.

І тут гаворка пайшла пра Маскоўскую Алімпіяду, водгукі аб якой яшчэ доўга будуць

— Калі я збіраюся ехаць у Савецкі Саюз, ён заўсёды просіць: «Паліна Дзмітрыеўна, перадайце Радзіме нізкі паклон!» Па сваім тэлевізары ён не мог глядзець перадачы з Масквы, дык яны з жонкай слухалі рэпартажы па радыё. І былі вельмі задаволены ўсім, што адбывалася на Алімпіядзе.

Стары рускі эмігрант пазнаёміў Паліну Дзмітрыеўну з Таняй Чумачэнка, таксама дацкой рускіх эмігрантаў, якая суправаджала на Алімпіяду бельгійскіх спартсменаў. Яна вярнулася дадому ў захваленні і ад спаборніцтваў, і ад культурнай праграмы, і ад абслугоўвання, і наогул ад самой Масквы.

Ганна Аляксееўна з добрым гумарам расказвала, як глядзелі Гульні і перажывалі за савецкіх спартсменаў яе ўнучкі. Асабліва маладая. Перамагаў спартсмен з літарамі «СССР» на форме — дзяўчынка спявалі і танцавалі. А калі прайграваў — горка плакалі. Праўда, спяваць дзяўчынкам

юць жанчыны. — Можна і праўда, што перадаецца яна з малаком маці.

А мне здаецца, што не апошняю ролю адыгрывае тут і шчырая бязмежная любоў саміх гэтых жанчын да сваёй Радзімы, і іх патрыятычная дзейнасць, якую вядуць яны ў

ВЫИГРЫВАЕТ ТРЕТЬЯ СТОРОНА

ИКРА ДЛЯ МИСТЕРА
МАКНЕЙЛА

Из всех внешнеэкономических операций эта была, наверное, одной из самых необычных. Партия товара, которую предстояло доставить с острова Сахалин в американский город Спрингфилд, была невелика — всего каких-нибудь три с половиной тонны, но забот она потребовала не меньших, чем иные многотоннажные поставки. На всем пути следования (в пунктах пересадок и перегрузок) товар ждали: для него готовили специальную тару и специальный транспорт, ему обеспечивали особые условия перевозки...

Необычным товаром была икра. Нет, не та «русская икра», которая во всем мире слышит изысканным деликатесом. На этот раз в Америку везли оплодотворенные икринки дальневосточной кеты. «Нелегкая это была поездка», — вспоминает Феликс Рухлов, заведующий лабораторией Сахалинского отделения Тихоокеанского института рыбного хозяйства и океанографии. Он был представителем поставщика, который сопровождал необычный товар.

Икру закупила американская фирма «Орегон Аква Фудз» — она занимается промышленным выращиванием лососевых рыб на западном побережье США.

Рыбоводный завод фирмы рассчитан на выпуск

80 миллионов мальков чавычи, кижуча и кеты в год. Чавыча и кижуч — традиционные объекты воспроизводства для американцев. Искусственное же выращивание кеты — это дело сравнительно новое. Кроме того, приходится на нерест кета начинается только в трехлетнем возрасте — и пока что своей икры для инкубации заводу не хватает. Вот почему генеральный директор фирмы Уильям Макнейл, познакомившийся перед этим с советским опытом воспроизводства лососей, обратился с просьбой о закупке оплодотворенной икры кеты на Сахалине, где разведение лососевых рыб осуществляется уже много лет и в крупных масштабах. Одной только кеты заводы Сахалинской области сейчас дают ежегодно в среднем по 350 миллионов штук.

И вот контракт с фирмой «Орегон Аква Фудз» заключен. Как он выполнялся — рассказывает Феликс Рухлов:

— Икру мы взяли на Калининском рыбноводном заводе. Всего было 10 миллионов икринок — это по нашим масштабам не так уж много, завод собрал в тот год больше 100 миллионов икринок.

Первым делом икру нужно было тщательно упаковать. Ее раскладывали на влажных бумажных салфетках (слоем в 3—4 ряда), по-

том заворачивали и клали на специальные дырчатые подносы из пенопласта. Подносы ставили в ящик, один на другой, по пять штук, а в шестой, верхний, насыпали битый лед. При перевозке икры главное условие — соблюдение температурного режима: от плюс одного до плюс трех градусов, не выше и не ниже, иначе икра может погибнуть. К тому же икра, которую мы взяли, уже довольно долго инкубировалась, и дней через 10 из нее должны были начать выклевываться личинки. А в дороге от тряски или каких-либо других неблагоприятных условий выклев мог начаться преждевременно; этого я больше всего боялся, потому что все выклюнувшиеся личинки неминуемо погибли бы. Поэтому нужно было везти икру, во-первых, как можно осторожнее, во-вторых, как можно быстрее.

На специальных транспортных машинах мы привезли ее с завода в Южно-Сахалинск, откуда двумя спецрейсами «Аэрофлота» — в Хабаровск. Там икру перегрузили в рейсовый самолет, летевший в Японию, в аэропорт Ниигата. Дальше, снова на машинах, ее предстояло доставить в Токио, а там лететь с ней через океан.

В Ниигате представители фирмы приготовили для нас, как было условлено заранее, грузовики-рефрижераторы. И вот поехала наша икра на двух машинах в Токио. А я сел на токийский поезд, и как приехал — сразу в аэропорт смотреть, как там доехала икра. Оказалось — все благополучно. Перегрузили икру в самолет и через 8 часов прилетели в Америку, в Сиэтл. Там тоже нас встре-

чал рефрижераторный грузовик: от Сиэтла до Спрингфилда, где находится рыбноводный завод фирмы, — 580 километров.

Потом я поехал посмотреть другие заводы, а дней через десять вернулся в Спрингфилд, еще раз посмотрел, как идет развитие икринок. — Все шло прекрасно. Выклев начался, правда, немного раньше, чем положено, но это было уже на третий день пребывания икры на заводе и ничем страшным не грозило.

Через несколько месяцев, когда я уже вернулся домой, американцы сообщили, что инкубация икры прошла нормально и мальков выпустили в море. Теперь кета, которая вырастет из этих мальков, с будущего года начнет возвращаться на завод уже взрослой. Тогда и станет известен окончательный результат всей операции. Во всяком случае, пока можно думать, что результат будет неплохой.

Как явствует из писем г-на Макнейла, американцы остались довольны этой необычной торговой сделкой: «Сахалинская кета очень быстро растет. Смертность молоди не превысила 3-х процентов».

Сделка оказалась выгодной для обеих сторон — а это в международной коммерции самое главное. Но есть еще и третья сторона, которая от подобных сделок тоже получает явную и немалую пользу, хотя непосредственно в них не участвует. — это природа. «Русская» кета, привезенная с Сахалина, умножит число полезных обитателей вод Северной Америки.

Алексей ИОРДАНСКИЙ.

ДНИ
ЧЭХАСЛАВАЦКАЙ
ТЭХНІКІ

Знешнегандлёвае аб'яднанне «Прагаінвест» і вытворчае аб'яднанне ЧКД-Прага — старыя гандлёвыя партнёры Савецкага Саюза. Аб'ёмы паставак чэхаславацкіх цеплавозаў, суднавых дызеляў, трамвайных вагонаў і раду іншых вырабаў машынабудавання не маюць сабе роўных у свеце. У дзесятай пяцігодцы тавараабарот паміж нашымі краінамі ў гэтай галіне індустрыі павялічыўся на 60 з лішнім працэнтаў.

На рубяжы наступнага пяцігоддзя чэхаславацкія сябры праводзяць у Мінску Дні тэхнікі і стэндавую выстаўку. Яны знаёмяць савецкіх спецыялістаў з вырабамі чэхаславацкіх заводаў, якія прапануюцца для паставак на будучыя гады.

На прэс-канферэнцыі, прысвечанай гэтай падзеі, намеснік генеральнага дырэктара «Прагаінвест» Я. Рэзек, дырэктар выстаўкі И. Данек азнаёмілі журналістаў з развіццём узаемавыгоднага супрацоўніцтва, праграмай Дзён тэхнікі.

Намеснік гандлёвага прадстаўніка ЧССР у СССР И. Левара і намеснік генеральнага дырэктара ЧКД-Прага И. Мршціна, якія прынялі ўдзел у прэс-канферэнцыі, адказалі на пытанні.

У той жа дзень адбылося адкрыццё Дзён тэхнікі і стэндавай выстаўкі чэхаславацкіх аб'яднанняў.

Charter of the World Parliament of the Peoples for Peace

I.

THE PEOPLES HAVE THE INALIENABLE RIGHT TO LIVE IN PEACE

To live in peace is a sacred and inalienable right of every human being and of every nation. Peace is mankind's common priceless possession, the main condition and prerequisite of progress.

Social, economic and political rights can only be implemented if the right to live in peace is secured.

Any encroachment of this sacred right—the planning, preparing and unleashing of war—is the gravest crime against humanity.

The authors of the so-called "new nuclear strategy", based on the monstrous doctrine of a "limited" nuclear war are guilty of this crime against humanity. No "limited", "local" or "prolonged" nuclear war is possible. It will inevitably mean a general nuclear holocaust.

Bellicose forces have exposed mankind to the acute threat of a new round of the arms drive, far more dangerous and wasteful than any so far. Attempts to achieve military supremacy are not only senseless, but also extremely dangerous, because they can raise the arms race to a qualitatively new level where it may get out of any possible control.

Nuclear weapons and all other means of mass destruction must be banned.

It is essential to fight against the nuclearization of racist, dictatorial and reactionary regimes which threaten the independence of neighbouring states and world peace.

To stop the arms buildup is an imperative need. The only way to curb the arms race is through negotiations on the basis of strict observance of the principle of equality and equal security for all. There is no alternative to this!

In order that this right to peace is secured, we demand:

— an early ratification and implementation of SALT II and for the continuation of strategic arms limitation talks;

— an immediate start of talks on medium-range nuclear weaponry, including forward-based systems;

— the simultaneous dissolving of military alliances and the dismantling of all foreign military bases;

— the restoration of trust between states, which had considerably advanced detente during the 1970's.

A great responsibility rests on the participants in the Madrid Meeting of States—signatories to the Helsinki Final Act—to work in this spirit and to contribute positively towards these goals. Of particular importance would be a concrete decision to convene a conference on military detente and disarmament in Europe.

II.

THE RIGHT TO PEACE IS THE RIGHT TO NATIONAL INDEPENDENCE, TO FREE AND PEACEFUL DEVELOPMENT OF ALL PEOPLES

The peoples demand a lasting and just peace which provides them with the full right to choose their own way of development, to establish a social and political system in conformity with their wishes. A policy aimed at depriving people of this right or at limiting it is an imperialist policy. It runs counter to the natural course of historical progress and is inherently reactionary.

All peoples must enjoy equal opportunities for social and economic development.

The elimination of all forms of discrimination, of all artificial barriers in world trade, of all forms of inequality, diktat and exploitation in economic relations and the establishment of just and equal international economic relations are basic rights of humankind.

The policy of destabilization of progressive regimes in developing countries actually constitutes an aggression, waged with psychological, economic, political and other means, including armed intervention. This is a violation of the right to peace.

Hotbeds of tension threaten the security, freedom and independence of nations in different regions. At the same time it triggers off a new round of the arms buildup, poisons the international climate and undermines detente.

Interference in the internal affairs of other states sharply conflicts with the right of all peoples to peaceful, free and independent development.

The present-day aggravation of international tensions is an obvious reversion to the old imperial policy of world domination. For this purpose different areas of the world are proclaimed "zones of vital interest", "rapid deployment forces" are created, thus endangering peace, national independence and the freedom of

peoples.

The lack of real progress in the realization of a New International Economic Order stems from the fact that the imperialist powers and the transnational corporations are unwilling to give up their privileged positions, as was convincingly manifested at the last UN Special Session on Development.

III.

DETENTE, DEMOCRACY, FREEDOM AND SOCIAL PROGRESS

The cold war, hostile confrontation and war hysteria hinder mankind's social progress and impede the complete implementation of fundamental human rights and freedoms. Those who gain from this are the same forces of reaction and aggression, which reap profits from arms production.

Constant growth in military expenditure is achieved at the expense of the working people. It increases galloping inflation, growing taxation and unemployment. Experience has proved that militarization of the economy does not only fail to create new jobs, but reduces them and entails cuts in health, education, culture, and other social services.

It is necessary to put an end to the criminal business of the producers and merchants of armaments. Conversion of military production for peaceful purposes is feasible, profitable and absolutely indispensable.

The existence of racist regimes and fascist dictatorships which trample underfoot democracy and the elementary rights and freedoms of their peoples is abhorrent to the conscience of mankind. Militarism and international tensions are the factors which create favourable conditions for carrying out anti-democratic coups and for maintaining fascist juntas and anti-popular dictatorial regimes in power.

The whipping up of war hysteria, of hatred against other countries, and all propaganda campaigns aimed at creating suspicion and mistrust is contrary to the interests of all peoples. Mass media must serve the cause of peace and not the military-industrial complexes by confusing public opinion with lies and misinformation.

Those who bear responsibility for educating the new generation must stand for the ideals of peace, friendship, solidarity and respect of all nations.

IV.

PEACE IS OUR COMMON JUST CAUSE

War is not inevitable! Peace can be maintained and strengthened! However, no country, no nation, no party or organization is able to achieve this on its own. Only by our common struggle can we put an end to the criminal conspiracies against world peace. There is no other alternative!

Let nothing divide us in our joint struggle for the survival of humanity! Let the power of world public opinion be fully manifested to stop the activities of those who push mankind ever closer to the nuclear precipice!

Let the voice of the peoples for peace be heard as never before in mass demonstrations, petitions, appeals to parliaments and governments, in solidarity actions on a national and international scale!

Let the people of all countries who create the wealth of this world have their say in order to defend peace and the future of mankind!

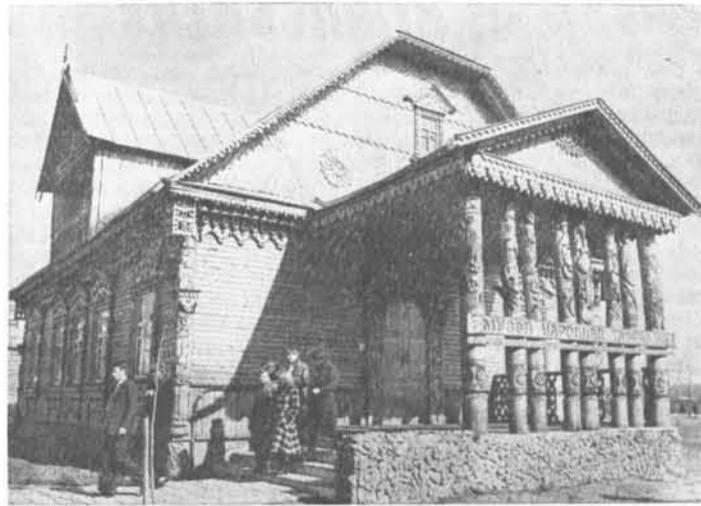
Let us support the efforts of those governments which are guided by reason, realism and goodwill, and stand for detente and disarmament!

Let us support the efforts of the non-aligned movement which, with its great anti-militaristic potential, plays a more and more active role in securing world peace!

Let us support the initiatives taken by the United Nations and other inter-governmental organizations aimed to curb the arms race, to ensure peace and security of all nations and to establish a New International Economic Order! Let us make all efforts to implement the recommendations of the Special Session of the UN General Assembly devoted to disarmament and to convene a World Disarmament Conference at the earliest date!

Let the UN Disarmament Week, October 24 to 30, and the follow-up joint or parallel actions by political parties, trade unions, women's, youth and students organizations, religious, cultural and scientific associations demonstrate the firm will of the peoples to avert the danger of war!

Let us make 1981 the springboard of the 80's, and a year of decisive offensive of peace forces to achieve a breakthrough in curbing the arms buildup!

This Museum of Folk Art the pupils built themselves.

Photo by S. KRITSKY.

BOTH WORKERS AND ARTISTS

"The person who can perceive and appreciate beauty is rich, but the person who can create beauty is three times richer", is the principle that Arkady Larin, director of a vocational school in Bobruisk, a small town in Byelorussia, bases his teaching on.

The school has 800 boys and girls. Most want to do something artistic, to make something beautiful all by themselves. To conceive of something, to make a sketch, and to design the item—in joy and torment—seeking one's own path in the rich world of folk art that has survived the ages.

On display in the school are murals covering entire walls, wood inlay, and sculptures of fabulous beasts carved from

whole tree trunks. These are the practical expressions of another canon that the school's teachers believe in: "There are no giftless people. One should work patiently and perseveringly to help make their hands capable, their mind open, and their taste subtle."

The vocational school offers training in very prosaic trades—painting, finishing, tile laying, carpentry, etc. But the curriculum includes pottery, decorative gardening and wood and stone carving. And I know the boys and girls will come to their first jobs, and will work enthusiastically and well, and be creative, because without creativity there can be no good worker.

Valery GURINOVICH

AFFORESTATION IN BYELORUSSIA

A quarter of all Byelorussian forest land has been planted fairly recently. Sergei MOISEYENKO, Minister of the Timber Industry of the Byelorussian Republic, was asked whether this was out of economic necessity or ecological considerations.

"Both," he said. "Byelorussia still has ample forests, but we would be pretty poor managers were we not thinking of the future. Our guiding principle is that each year at least as much new forest land has to be planted as cut."

"It is clear that we have very quickly restored our forest lands, as we have a tradition which emerged in the first months after the war, when city residents, villagers and students go out in the spring and autumn, and plant trees in the forests. (The nazi invaders destroyed 13 per cent of Byelorussia's forests.)"

"The cutting and afforestation areas are carefully regulated by the Republic's economic development plan, and state-owned timber centres supervise the observance. A Forestry Institute in Minsk, and a technical school in Polotsk, as well as certain special educational courses and vocational schools, train specialists for these enterprises."

"We are thinking of the future. There are 883 school forestry clubs, and the 34,000 pupils who belong to them help us out faithfully. They work on projects, learn the skills of caring for the forests, and of cultivating the saplings at forest tracts and in forest nurseries. We are sure that after finishing school many of them will make careers in forestry. But all those who choose different paths will retain their love of the forest, and be its friends forever."

Interviewed by Anatoly STUK

Let's Show 'Em, Women!

When Maria Zharko was invited to participate in the national TV program "Let's Show 'Em, Women!" hardly anybody knew her outside her native village of Krakotka, located in the Grodno Region of Western Byelorussia. After finishing school Maria decided to become a tractor driver, and though everyone tried to dissuade her, saying it was not a profession for a woman, she persisted.

Facing TV cameras for the first time in her life, Maria was somewhat nervous. The women in the competition had to show

that they were women of well-rounded ability and personality.

Maria Zharko won the competition. The able 25-year-old tractor driver's philosophy: "The secret to success is different for every person. Your luck is in your own hands."

She follows it whether harvesting grain in the fields, participating in the work of the Byelorussian parliament of which she is a member, studying (Maria is a correspondence student at the Grodno Institute of Agriculture) or bringing up her son Andrei.

ЦІ ХАПАЕ ГАНАРААЎ НА СЯМ'Ю

ЛІТАРАТУРНЫ ФОНД У ЖЫЦЦІ ПІСЬМЕННІКА

Калі заходзіць гутарка пра пісьменніка, звычайна цікавяцца яго майстэрствам, поглядамі, планами... Мы ж закрэпім «зімны» бок яго жыцця: як матэрыяльна забяспечаны савецкі літаратар, хто клопацца аб яго жыццёвых зручнасцях, стварае неабходныя ўмовы для работы.

Асноўная крыніца існавання прафесійнага пісьменніка ў СССР — ганарары за літаратурную працу. Гэтыя выплаты неаднолькавыя: у залежнасці ад таленту, вядомасці літаратар атрымлівае ў выдавецтве, часопісе або газеце большыя або меншыя сумы, але яны заўсёды такія, што ў творча актыўнага пісьменніка няма патрэбы ў іншых, пабочных заробках.

Могуць задаць пытанне: чаму ж тады няма членаў Саюза пісьменнікаў СССР (СП СССР) заняты на штатнай рабоце, «знаходзяцца на службе»? Тлумачыцца гэта, як правіла, не матэрыяльнымі меркаваннямі. Нярэдка, напрыклад, вопытныя майстры мастацкага слова адчуваюць патрэбу рэалізаваць свае журналісцкія і арганізатарскія здольнасці. Імкнуцца ўплываць на змест, напрамак таго або іншага друкаванага органа. Іменна па гэтых прычынах Барыс Палявой — галоўны рэдактар часопіса «Юность», Аляксандр Чакоўскі кіруе рэдакцыяй «Літаратурнай газеты», Міхаіл Аляксееў узначальвае часопіс «Москва»...

Разнастайны матэрыяльны клопат аб савецкіх пісьменніках працяглае грамадская арганізацыя, створаная пры іх творчым саюзе, — Літаратурны фонд СССР (ён мае 20 аддзяленняў у рэспубліках і буйнейшых гарадах краіны).

Старшыня яго праўлення — вядомы паэт **Алім КЕШОКАЎ**. Сустраўшыся з ім, я задала яму некалькі пытанняў.

— **Хто можа стаць членам Літфонду?**

— Літаратар, які з'яўляецца членам СП СССР і які заплаціў уступны ўнёсак, аўтаматычна становіцца членам Літфонду. Аднак дапамогу і падтрымку наша арганізацыя аказвае не толькі сваім членам. У прыватнасці, гэтым карыстаюцца маладыя, пачынаючыя літаратары, а таксама састарэлыя літаратурныя работнікі.

— **Ці влічаны членскія ўносы?**

— Я б сказаў, што яны хутчэй сімвалічныя — 5 рублёў у год. Літфонд — багатая арганізацыя. Яе бюджэт сёння перавышае 7 мільёнаў рублёў. І хоць Саюз пісьменнікаў налічвае каля 9 тысяч членаў, іх ўносы, як гаворыцца, толькі кропля ў моры.

— **З чаго ж тады складаецца галоўная матэрыяльная база Літфонду?**

— У 1934 годзе, пасля Першага з'езда савецкіх пісьменнікаў, калі сфарміравалася і наша арганізацыя, урад асігнаў ёй 1 мільён рублёў. З гэтага мы пачалі. Сёння наш бюджэт складаецца з розных крыніц. Паўны працэнт даюць нам дзяржаўныя выдавецтвы. Тэатры, што ставяць п'есы сучасных драматургаў, адлічваюць у карысць Літфонду ад 1,5 да 2 працэнтаў касавай выручкі. Выдавецтвы «Советский писатель» і «Литературная газета», якія належаць СП СССР, прыносяць нам немалыя даходы. Літфонд мае і ўласныя кніжныя магазіны.

— **Раскажыце аб дзейнасці Літфонду, яе формах і напрамках.**

— Адно з важнейшых клопатаў — будаўніцтва жылля для пісьменнікаў. У буйных гарадах мы будзем свае дамы, у невялікіх — купляем для нашых членаў кватэры.

У маляўнічых месцах Падмаскоўя, пад Ленінградом, у наваколлях іншых гарадоў мы будзем добраўпарадкаваныя дачныя пасёлкі і здаём пісьменнікам дачы ў арэнду.

Літфонд мае 17 дамоў творчасці, размешчаных у розных абласцях краіны: пад Масквой, Ленінградом, на Украіне, у Крыме, Прыбалтыцы, на Каўказе... Тут створаны ўсе ўмовы для камфартабельнага адпачынку і работы.

Сетка Дамоў творчасці пастаянна расшыраецца. Нядаўна яны адкрыты на Чарнаморскім узбярэжжы — у Пінчундзе, у Цахкадзоры, ствараецца Дом творчасці ў Підзе (Прыбалтыка).

— **Сваім членам Літфонд прадае пудзёўкі са значнай скідкай.**

— Вядома, што шлях пісьменніка не ўсыпаны аднымі ружані: бываюць і перапыткі творчага спаду, працяглая паўза ў рабоце. Нарэшце, здараюцца хваробы, і непазбежна надыходзіць старасць з яе клопатамі... Ці прыходзіць Літфонд на дапамогу ў гэтых выпадках?

— Абавязкова. Пісьменнікам, трапіўшым у «творчы крызіс», выдаюцца на доўгі тэрмін грашовыя пазыкі, а іншы раз і немалыя сумы, што не падлягаюць звароту. Літаратар, якому патрэбна пудзёўка ў Дом творчасці, атрымлівае яе бясплатна або з большай скідкай, чым звычайна. Пры гэтым так званая «масцітасць» не адыгрывае ролі. Галоўнае для нас — ступень неабходнасці.

Вядома, што пісьменнікі, як і ўсе працоўныя краіны, карыстаюцца правам на пенсію. Апрача звычайнай пенсіі па старасці існуюць і больш высокія персанальныя пенсіі. Іх звычайна атрымліваюць літаратары за асобныя заслугі ў творчай або грамадскай дзейнасці.

У выпадку хваробы члену Літфонду аплачваюцца бальнічны ліст з разліку яго сярэдняга літаратурнага заробку. Літфонд мае 9 сваіх паліклінік. У Маскве знаходзіцца Цэнтральная, якая мае лепшыя медыцынскія сілы.

Ёсць у нас і аддзел па абслугоўванню састарэлых пісьменнікаў. Яго работнікі, зразумела, бясплатна аказваюць дапамогу старым, адзіночым людзям у арганізацыі быту, даглядаюць за імі ў выпадку хваробы. Акрамя таго, іх забяспечваюць пудзёўкамі ў Дамы творчасці бясплатна або з вельмі вялікай скідкай.

...Нядаўна ў Літфонд прыйшла тэлеграма ад вядомага савецкага паэта Расула Гамзатова. Яна пачыналася словамі: «Не стамляйцеся ад добра...».

Вікторыя ЛАУРЭЦКАЯ.

ЗБЕРАГАЮЦЬ ДАЎНІНУ

Светлагоршчына багатая на народную паэтычную творчасць. Тут жыве многа людзей, якія памятаюць і захоўваюць беларускія народныя песні і казкі, паданні і прыпеўкі, замовы, прымаўкі і прыказкі.

Нядаўна ў раёне пабывала фальклорная экспедыцыя Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР. Яе кіраўнік — доктар філалагічных навук, прафесар

К. Кабаінікаў. Плённымі аказаліся выезды ў вёскі Пятровічы, Вяжыні, Палесце, Хутар, Яланы. Тут было запісана звыш 700 фальклорных твораў розных жанраў, беларускіх народных песень — звыш 450. Сярод іх абрадавыя — вясновыя, жніўныя, шчадроўкі, вясельныя. Многа запісана лірычных песень.

А. РУСІНОВІЧ.

Выступае вядомы на Віцебшчыне самадзейны ансамбль лыжкароў з саўгаса «Расонскі».

СПАДЧЫНА ФАЛЬКЛАРЫСТА МАЕ ВЫКЛЮЧНУЮ КАШТОЎНАСЦЬ

У ЗЯЛЁНЫМ САДЗЕ ВЯТРЫ ГУДЗЕЛІ

ДА 100-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ СЯРГЕЯ САХАРАВА

У плыні нашых звычайных турбот ёсць нагода ўспомніць імя чалавека, які ў меру сваіх сіл і магчымасцей працаваў на ніве нашай культуры. Не згубіўся ў лістападзе гадоў ураджай яго працы. Таму і ўспамінаем Сяргея Сахараву — настаўніка, збіральніка, даследчыка вуснай народнай творчасці беларусаў. Яму прысвечаны асобны артыкул у 9-м томе Беларускай Савецкай Эцыклапедыі. У фундаментальнай працы Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР — шматтомніку «Беларуская народная творчасць» сярод лепшых узораў валачобных песень ёсць запісы Сяргея Сахараву. Спадчынай гэтага фалькларыста цікавяцца і вучоныя з Акадэміі навук СССР.

С. Сахараву нарадзіўся ў Полацку, але праз год яго бацькі вымушаны былі пераехаць у вёску Банонь, за 12 вёрст ад горада. Неўзабаве памірае бацька. Маці зноў вяртаецца ў Полацк, спадзеючыся там зарабіць на пражыццё.

Як сірату, хлапчука ўладкоўваюць на поўнае ўтрыманне ў полацкае духоўнае вучылішча. Потым ён вучыцца ў віцебскай семінарыі. Тут Сяргею пашчасціла на настаўніка — ім аказаўся Д. Даўгяла, будучы беларускі савецкі гісторык, археограф, крыніцазнаўца. Ён перадаў сваёму вучню зацікаўленасць да фальклору, этнаграфіі, культуры роднага народа.

У 1901 годзе юнак трапляе працаваць настаўнікам у Люцынскі павет (зараз г. Лудза Латвійскай ССР). У 1907 годзе для павышэння адукацыі паступае на юрыдычны факультэт Юр'еўскага ўніверсітэта (зараз г. Тарту Эстонскай ССР). Пасля заканчэння вучобы Сяргей Пятровіч настаўнічае ў Віцебску, працуе інспектарам народных школ, спачатку ў Юр'еўскім павеце, а потым на Піншчыне, узначальвае Люцынскую гімназію, пазней савецкую школу. 11 жніўня 1920 года паводле мірнага дагавора СССР з Латвіяй Люцын перадаецца Латвіі. С. Сахараву, займаючы тут сям'ю, не пакідае горада. У 1920 — 1921 гадах ён працуе дырэктарам рускай гімназіі.

Згодна перапісу 1920 года, у Латвіі было зарэгістравана 75 650 беларусаў. Сярод іх пачаўся культурна-асветны рух. Было заснавана таварыства «Бацькаўшчына», якое пачало дабівацца для беларускай нацыянальнай меншасці культурнай аўтаноміі. Але па прычыне слабай арганізаванасці беларусы не змаглі вылучыць у сейм сваіх дэпутатаў-абаронцаў. Тады інтэлігенцыя звярнулася да Яна Райніса, вядомага латышкага паэта і грамадскага дзеяча, з просьбай узяць на сябе абарону правоў беларусаў. Дзякуючы Райнісу пры міністэрстве асветы Латвіі быў створаны Беларускі аддзел, і С. Сахараву ўзначальваў яго з 1921 па 1925 год. У

мясцовасцях з беларускім насельніцтвам былі заснаваны беларускія школы, гімназіі, сталі выходзіць на беларускай мове газеты і часопісы.

Культурна-асветная работа сярод беларусаў, як зазначыў пазней С. Сахараву, «вялася пад духоўным кіраўніцтвам Яна Райніса ў прагрэсіўным, дэмакратычным кірунку». Знайшліся ахвотнікі, якія пачалі называць латышскіх беларусаў лэвай меншасцю. Адбыўся так званы беларускі працэс. С. Сахараву не было сярод падсудных. І хоць усіх у рэшце рэшт апраўдалі, Сяргей Пятровіч быў звольнены з пасады кіраўніка Беларускага аддзела.

Амаль восем наступных гадоў служыў ён дырэктарам Дзвінскай дзяржаўнай беларускай гімназіі. Тут вучыліся дзеці сялян, рамеснікаў, рабочых. Становішча многіх сямей было зусім гартным. Як даводзілася дырэктару гімназіі знаходзіць выйсце з крызісных сітуацый, арганізоўваць вучобу і выхаванне сваіх гадаванцаў, раскажа нам наступны дакумент, знойдзены ў архіве Райніса:

«Глыбокапаважаны г(рамадзянін) Райнісі!

У дапаўненне да афіцыйнай паперы ад 6.X.25 г. за № 543 лічу неабходным нагадаць Вам, што становішча дзяцей, якія жывуць у інтэрнаце, сапраўды бядаюць: некаторыя харчуюцца адным толькі чорным хлебам і п'юць кіпень з сахарынам.

Адарвання ад сям'і дзеці ніякай дапамогі не могуць адтуль атрымаць як па беднасці бацькоў, так і па прычыне далёкай адлегласці.

Прасілі дапамогі ў Міністэрства, якое, зачыніўшы Люцынскую беларускую гімназію, маральна і юрыдычна абавязана прыйсці на дапамогу ні ў чым не вінаватым дзецям, але гэтай дапамогі няма да гэтага часу.

Адзіная надзея засталася на Вас, хто прымае бліжкі ўдзел у справах беларускай нацыянальнай меншасці. Можна быць Вы, карыстаючыся сваім аўтарытэтам, або ў прыватных даражчынных установах, або ў Жаночым корпусе, або ў Культурным фондзе зможце атрымаць хоць бы невялікую субсідыю для нашых бедных навучэнцаў і тым самым палегчыць іх гартную долю.

Мы, педагогі, усялякімі шляхамі шукаем сродкі, але іх не заўсёды хапае.

Вельмі прабачаюся, што вырасыў Вас патурбаваць сваёй просьбай: толькі крайнасць прымусіла мяне гэта зрабіць... С. Сахараву».

Відаць, Райнісі і на гэты раз дапамог знайсці сродкі для гімназіі. Не абышлося і без асабістага ўкладу латышкага паэта, на што ўказвае пісьмопадзяка С. Сахараву Райнісу.

У 1929 годзе паэта не стала. І вось вынік. У 1932 годзе ў сувязі з паступовай ліквідацыяй гімназіі С. Сахараву быў вызвалены ад пасады дырэкта-

ра. Ён вымушаны пайсці ў адстаўку, жыць на невялікую пенсію.

Затое Сяргей Пятровіч увесь свой час цяпер аддае збору беларускай народнай творчасці. У Дзяржаўнай бібліятэцы Латвійскай ССР, дзе ў аддзеле рукапісаў знаходзіцца восем вялізных сшыткаў С. Сахараву, можна бачыць усю «геаграфію» збіральніцкай працы этнографа і фалькларыста.

У 1939 годзе за рукапісны зборнік (1015 фальклорных твораў) С. Сахараву з Культурнага фонду Латвіі атрымаў прэмію, якую і патраціў на выданне асноўнай кнігі сваёго жыцця — зборніка «Народная творчасць латгалскіх і ілукстэнскіх беларусаў». Ён паспеў выдаць толькі першы выпуск фальклорных запісаў. Рукапісны другі, трэці і чацвёрты выпускі — адна з крыніц для папаўнення акадэмічнага выдання «Беларускай народнай творчасці».

Ёсць у літаратурнай спадчыне С. Сахараву асобныя брашуры — нарысы па гісторыі латгалскага краю, на школьныя тэмы — «Кароткая запіска аб існаванні Люцынскай гімназіі...», «Гістарычны нарыс пяцігоддзя Дзвінскай дзяржаўнай беларускай гімназіі...»

Адно з захаваных С. Сахараву — складанне календароў. Да прыкладу, ён выдаў «Беларускі календар» на 1937 год. Гэта быў час, калі пасля ўльманісаўскага фашысцкага перавароту 1934 года былі зчынены амаль усе беларускія школы, гімназіі, зліквідавана беларуская прэса.

С. Сахараву звяртаецца да чытачоў календара: «...Але старанна вивучаючы дзяржаўную мову, вучачыся іншым мовам, не будзем забываць і сваю беларускую мову. Калі б мы нашу родную... беларускую мову закінулі, забыліся, тады па ўсіх нас і след загінуў бы на зямлі».

С. Сахараву не стала на 75-м годзе жыцця. Дачка яго, Ірына Вількель, якая жыве ў Рызе, перадала ў АН БССР рукапісную спадчыну С. Сахараву, тым самым выканаўшы бацькоўскі заповіт.

А каштоўнасць яе ў першую чаргу ў тым, што збіральнік фальклору беларусаў дасканала даследаваў мала званы этнаграфічны абшар, сумленна і шчыра выканаў асабісты наказ Я. Райніса: перадаць нашчадкам скорб вусна-паэтычнай творчасці продкаў.

У адной з балад сахаравуўскага зборніка «У зялёным садзе вятры гудзелі...» расказваецца, як «сівы конь» прывёз на кадушэльцы дадому пасечаную кадушэльцу паўшага ў бітве война. Балада заканчваецца наказам: **Вазьмі гэту кашульцу, вымыў яе слязьмі, высушы дыхамі, звалкуй яе рукамі**

І складзі — слоўцамі. Менавіта з удзячнай слоў і складаецца памяць пра чалавека.

С. ПАПАР.

Вы хацелі сустрэцца

«АХ ПЕСНІ, ВЫ — МАЯ УЦЕХА»

Песні — пазычны лёс чалавека. Калі ўпершыню яны ўвахо- дзяць у наша жыццё!

Нараджэцця чалавек — радзімая, расце і вучыцца — дзіця- чы, любіць — каханачкі, а потым вясельныя; з працай прыхо- дзяць вясенні, жніўныя, калядныя. Усё жыццё з намі песня. Яна і параіць, і суцешыць, і выратуе, і дапаможа.

Імя заслужанай артысткі БССР Вольгі Шутавай цяпер звязана з беларускай песняй. Многія аматары мастацтва памятаюць яе першыя выступленні, калі яна, зусім юная ўдзельніца мастац- кай самадзейнасці з Брэстчыны, спявала са сцэны пра валгаград- скую бярозку, сама тоненькая і трапяткая, як бярозка. На здоль-

— Ці можаце вы ўявіць сябе опернай спявачкай або выка- наўчай эстрадных шлягераў?

— Калі б не стала спявачкай, то працавала б, як і дагэтуль, медыкам, удзельнічала б у мастацкай самадзейнасці. Цяж- ка нават уявіць сябе без пе- сень, яны — мой лёс. Для опер- най спявачкі не хапае ведаў (не маю спецыяльнай музычнай адукацыі). Эстрада мне блі- жэй, хаця ніколі не прыміруся з песнямі-аднаднеўкамі — шля- герамі. Іх нельга нават параў- наць з задушевнымі народнымі мелодыямі.

— Чым можа растлумачыць поспех шлягерных песень?

— Лёгка слухаюцца, не па- трабуюць удумлівасці. Гэтага не скажаш, напрыклад, пра песні германскага плана. Шляге- ры дарэчы ў любой маладзёж- най кампаніі: яны вясельныя, простыя, бесклапотныя. А таму, мабыць, як і маладосць, хутка знікаюць. На змену прыхо- дзяць песні «залатога фонду» нашага народа. Яны так і на- зываюцца — народныя. Ім нельга здраджваць, як нельга здраджваць Радзіме.

У маім рэпертуары шмат беларускіх народных песень у апрацоўцы кампазітара Леані- да Смялкоўскага: гарэзлівыя «Небыліцы», «Як правёў мяне Цімох», «Дубочак зялёненькі»; лірычныя сумныя «Пасаджу ра- біну ў полі», «Чаму каліна». Да народных песень набліжаюцца і лепшыя творы сучасных кам- пазітараў. Не ўсе, мабыць, ве- даюць аўтараў песень «Валга- градская бярозка», «Два бай- цы», «Родны кут», але іх любі- бяць і спяваюць у кожнай сям'і. А славетую «Кацюшу» ў кожнай краіне ўспрымаюць як візітную картку савецкага маст- ацтва.

— Аб якой песні вы марыце?

— Чакаю ад кампазітараў і паэтаў цёплай лірычнай песні. Вельмі хочацца, каб у ёй былі

аднолькава значныя, глыбокія — беззаганныя і музыка, і сло- вы. На жаль, гэтакі жаданы са- юз сустракаецца не часта.

— Мабыць, як і ўсё даскана- лае?

— Так, хутка песня пяецца, ды не хутка складаецца. З рэ- пертуарам у мяне заўсёды цяжкасці. Пастаянныя гастролі, паездкі за рубеж — не хапае часу. Нядаўна ўзяла ў рэперту- ар новыя песні: «Мілавіца» Ляніда Захлеўнага і «Травы дзяцінства» Юрыя Семянякі і Уладзіміра Карызны. Вельмі падабаюцца песні Маргарыты Агашынай і Рыгора Панамар- рэнка, Ігара Лучанка. Наогул, люблю ўсе харошыя песні!

— Тут, як і ў каханні, трэба любіць дастойных, так?

— Сапраўднае каханне заў- сёды цяжкае. І мая любоў да песні памятае і поспехі, і няўдачы...

З вялікай цеплынёй успамі- наю час вучобы ва Усерасій- ской творчай студыі майстроў эстраднага мастацтва, дзе маёй настаўніцай была народная ар- тыстка СССР Ірма Яўнзем. Сту- дыя навучыла прафесійнаму падыходу да песні.

— Чытачам «Голасу Радзі- мы» цікава будзе ведаць, у якіх краінах вы выступалі.

— Была ў 23 краінах: ЧССР, ВНР, МНР, Вьетнаме, Швейца- рыі, Швецыі, ФРГ, ЗША, Парту- галіі, Фінляндыі, ГДР... У міну- лым годзе разам з народным артыстам БССР Віктарам Вуя- чычам і інструментальным ансамблем «Тоніка» тры месцы гастралювала па Лацінскай Амерыцы: Мексіка, Гаяна, Су- рынам, Панама, Коста-Рыка, Калумбія... Гледачам вельмі прыемна, калі мы выконваем іх нацыянальныя песні. На- прыклад, у маім рэпертуары ёсць мексіканская народная песня «Сандунга», польская народная «Ішла дзяўчына»,

ную спявачку звярнулі ўвагу не толькі наведвальнікі канцэртаў, але і творцы — паэты і кампазітары. Спецыяльна для Шутавай яны пішуць новыя песні, робяць апрацоўкі вядомых народных.

Неўзабаве Вольга пераязджае ў Мінск, становіцца артысткай Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Цяпер неабходна не проста хораша пець, але пець прафесійна — шмат часу аддаецца вучобе.

Мы вядзём гутарку ў кватэры Вольгі Паўлаўны. Яна час ад ча- су то пашчотна, то строга паглядае на свавольніцтва маленькага Вадзімка і паспявае адказаць і на мае, і на яго пытанні. Я зай- здрошчу той лёгкасці, з якой нараджаюцца пытанні ў Вадзіма. Мне ж складаней за ўсё задаць першае.

партугальская «Гваздзікі» і ін- шыя.

— Што адрознівае гледача розных краін?

— У кожнага народа свае звычкі, традыцыі, на характар людзей накладвае адбітак і дзяржаўны лад. Але навед- вальнікаў нашых канцэртаў яд- нае цікаўнасць да Краіны Са- ветаў, яе шматнацыянальнага мастацтва. Песня робіць слу- хачоў нашымі сябрамі, а знач- ньч і сябрамі нашай Радзімы.

— Якая самая цікавая па- ездка?

— У Злучаныя Штаты Аме- рыкі.

— Дарэчы, у «Голас Радзі- мы» звярнуліся чытачы газеты, якія прысутнічалі на вашым канцэрце ў Араў-парку. Іх ці- кавалі вашы ўражанні ад сус- трэч на амерыканскай зямлі.

— У Злучаных Штатах я бы- ла па запрашэнню патрыятыч- ных арганізацый нашых суай- чынікаў, якія жывуць у Нью- Йорку. Выступала разам з украінскім спеваком Мікалаем Агрэнічам і акампаніятарам Мураўскім. Працавала на самых розных пляцоўках, нават у ста- ловых. Прыём быў вельмі цёплы. Наша песня блізкая і зразумелая не толькі ў нас на Радзіме. Многа пытанняў зада- валі. Трэба сказаць, іншы раз — нечаканых. Пыталіся, на- прыклад, ці праўда, што ў Маскве да кожнага замежнага турыста прыстаўляецца мілі- цыянер?.. Вельмі цікавіліся падрыхтоўкай да XXII Алімпій- скіх гульняў. Мне было прыем- на пазнаёміцца з выданнем на- шых замежных суайчыннікаў — газетай «Русский голос», з ра- ботай клуба імя Чарнышэў- скага. Вялікае ўражанне зрабіў на мяне Араў-парк пад Нью- Йоркам. Там сярод помнікаў Шаўчэнку, Уітмену, Пушкіну я бачыла і помнік вялікаму бе- ларускаму паэту Янку Купалу, які быў створаны мінскім

скульптарам Анатолем Анікей- чыкам у 1973 годзе.

Я ўдзячна ўсім, хто прыняў удзел у арганізацыі нашых вы- ступленняў. З вялікім задаваль- неннем выступіла б яшчэ не раз перад сябрамі за акіянам.

— Першая ў вашым жыцці песня...

— У часы майго дзяцінства дзіцячых песень не спявалі. Дзесцігадовай дзяўчынкай я вельмі любіла «Сумныя вер- бы» (не памятаю кампазітара), многа было песень пра пагра- нічнікеў. Я нарадзілася і вы- расла ля граніцы, у шматгало- сэй селянскай сям'і ў невяліч- кай вёсцы Загародняе Камя- нецкага раёна.

— Якімі ўяўляецца сабе пе- сні будучага?

— Гэта будуць добрыя песні. Выростуць яны на лепшых тра- дыцыях нашых дзён. І народ- ная песня застаецца ў буду- чыні. Не маем права ні мы, ні нашы дзеці забываць пра свае карані, свае традыцыі, сваіх герояў. І, вядома, будуць пе- сні пра касмічныя дасягненні, пра людзей працы — песні аб жыцці!

Ах песні, вы — мая уцеха:
І боль мсй, і мая туга,
І радасць, і ўспамінаў рэха,
І прага жыць, пакуль змага.
Вы лёс мой: ціхі, шчыры,

просты,
Вы мой узлёт і, мабыць, скон.
Даўно-даўно пад спеў
бяросты
Я ў сэрца ўзяў ваш вечны
звон...

У майго народа кожнае сло- ва адкрытае, звонкае: крыніца, раница, вёска — песня; кожная праца, сумленна, шчаслівая — песня; кожны чалавек, пашчот- ны, добры, сціплы — песня... Ад блакітных азёр, ад бязмеж- нага неба, ад зямлі шчодрай...

Гутарку вяла
Ларыса ПАНАМАРОВА.

новыя вершы

Мікола АЛТУХОУ

АДЛЯТАЮЦЬ ПТУШКІ

Даўно назвалі восень залатою,
Лясы пад росамі —

Празрысцей і чысцей.

Мая зямля прыгожая вясною,
А восенню —

Здаецца, прыгажэй.

Не надзівіцца нам —

Краса якая! —

У лузе, у бары, каля ракі,

А птушкі

Лес цудоўны пакідаюць,

Вядуць да цеплыні іх ваякі.

Любы лісток, як грудка

амялушкі,

І бузіна ярчэйшая за бэз.

І мне здаецца,

Калі б быў я птушкай,

Ніколі б не пакінуў гэты лес.

НАД НЁМАНАМ

Я люблю над Нёманам сівым
Углядацца ў сінія віры,

Пасядзець

І адпачыць над ім,

Абышоўшы звонкія бары.

Пасядзець на стромкіх

берагах,

Дзе блакітам ззяюць ручайкі,

Каб сінеча

У маіх вачах

Не павыцвітала без ракі.

Пахне сырадоём сенажаць,

Срзбно крынічна вадой.

Толькі з сябрам

Можна памаўчаць,

Зліцца сэрцам

З мудрай цішынёй.

Хораша ў любімай старане

Напаўняцца водарам жывым.

Родны Нёман

Поўны без мяне,

Я ж без Нёмана —

Пусты зусім.

СОНЕЙКА ў ШКАТУЛКАХ

Ці многа паэзіі ў звычай- най саломе? Такое пытанне можа здацца дзіўным. Але Святлана Паўлава, навучэнка групы інкрустараў Го- мельскага прафесійна-тэх- нічнага вучылішча народных мастацкіх промыслаў, адка- жа, не задумваючыся: «Бяс- конца многа». — і здзівіцца: — «Вы хіба не бачыце?» Пры- гледзішы больш уважліва, і сапраўды, кожная саломіна мае свой колер, адценне, ма- люнак. А трапішы ў добрыя і чужыя рукі мастака, стано- віцца яна раптам гарэзлівым алімпійскім Мішкам, казан- чанай палянкай або шкатулка- мі, з якіх, так і здаецца, за- раз пырне сонца.

Святлану ў групе прыва- лі «выдумшчыца». То забя- ную, зусім не злую Бабу-Ягу змайструе і падорыць на дзень нараджэння сяброўцы, то з Наташай Мельнікавай узяліся з саломкі цэлае сяло будаваць: як і трэба — з да-

мам, лаўкамі пад разгалі- тымі дрэвамі.

Убачылі некакія цуды мангольскія хлопцы і дзяў- чаты, што вучацца непадалё- ку ў Чачэрскім раёне механі- затарскім прафесіям, і так- сама захацелі паспрабаваць ажывіць саломку. Адразу не атрымалася, але дапамаглі добраахвотныя настаўнікі з вучылішча. І вось заіскрыў- ся сонцам неслухмяны ма- тэрыял у руках здольных вучняў. Работы мангольскіх сяброў з поспехам экспан- валіся ў Маскве. А ў класе гомельскіх інкрустараў по- бач з палескім пейзажам з'явіліся персанажы ман- гольскіх казак.

Сёлета ў вучылішчы ад- быўся першы выпуск. Нез- вычайныя прафесіі атрыма- лі тут 450 юнакоў і дзяўчат: інкрустатар саломкай, ткач ручнога пераборнага ткацтва, майстар мастацкай вышыўкі, рэзчык па дрэве. Зберагчы традыцыі народных майст-

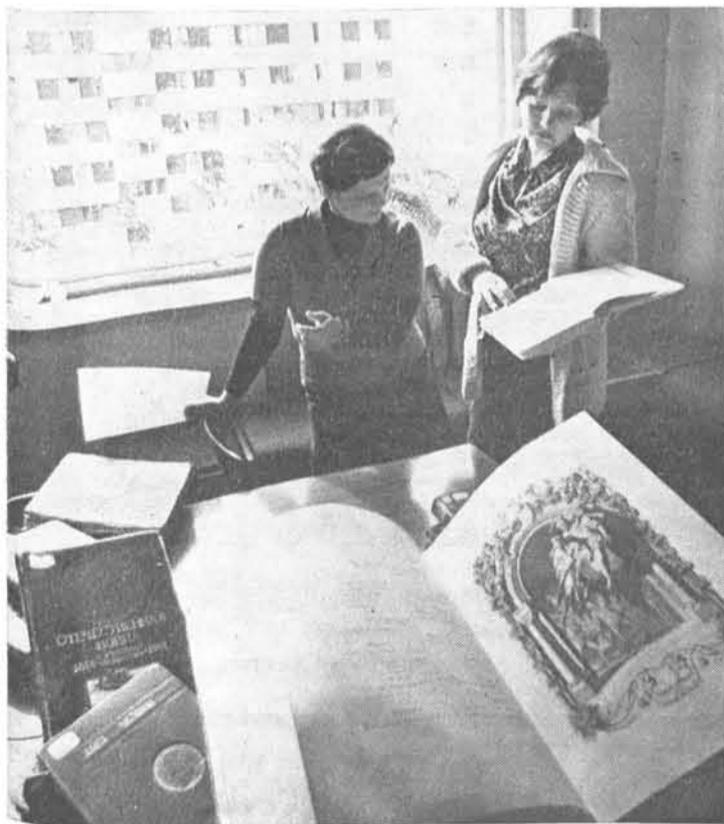
роў, даць новае жыццё сама- бытным мастацкім промыс- лам Беларусі — у гэтым ба- чаць у вучылішчы галоўную мэту.

Як сваіх прымаюць вы- хаванак вучылішча іх славу- тыя зямлячкі — ткачыкі з вёскі Неглобка Веткаўскага раёна, майстэрствам якіх за- хапляліся знаўцы не толькі ў нас, але і ў Канадзе, ЗША, Японіі і іншых краінах све- ту. Стаіўшы дыханне, слу- хаюць навучэнцы тлумачэн- ні 70-гадовай ткачыкі Прас- коўі Барсуковай — частай і жаданай госці ў вучылішчы.

Сур'ёзным выпрабаван- нем для ўсіх стала падрых- тоўка экспанатаў на Кубу для выстаўкі мастацкай твор- часці навучэнцаў і работні- каў сістэмы прафтэхдукацыі Беларусі.

Працаваць выпускнікі ву- чылішча будуць на прадпры- емствах мясцовай прамысло- васці нашай рэспублікі.

В. СІНЕНКА.

Мінскай абласной бібліятэцы імя А. Пушкіна спаўняецца 80 га- доў. У залах бібліятэкі часта наладжваюцца выстаўкі, якія рас- казваюць аб дзеях культуры і мастацтва Беларусі або знаёмяць з гісторыяй нашай Радзімы. НА ЗДЫМКУ: супрацоўнікі бібліятэ- кі В. СЕРАФІМОВІЧ і Л. ШВЯЦОВА рыхтуюць выстаўку старажыт- ных і рэдкіх выданняў.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

У ПАМЯЦЬ АБ АРТЫСТЦЫ

Савет Міністраў Беларускай ССР прыняў пастанову аб уве- кавечанні памяці народнай ар- тысткі СССР Ларысы Памісеў- ны Александроўскай. Яе імя

цяпер будуць насіць дзіцячая музычная школа № 1 Мінска і адна з вуліц беларускай ста- ліцы. На доме № 27 па вуліцы Захарова ў Мінску, дзе жыла

Л. Александроўская, вырашана ўстанавіць мемарыяльную дошку, а на месцы пахавання артысткі — надмагільны пом- нік.

«УРАДЖАЙНЫ» ГОД АРХЕОЛАГАУ

Берасцянская пошта стагоддзяў

Выкінуты, як непатрэбны, восемсот гадоў назад кавалачак бярозавай кары падарыў сённяшнім вучоным радасць вялікага адкрыцця. Пры раскопках старажытнага Мсціслава на Замкавай гары, што на тэрыторыі сучаснай Магілёўскай вобласці, знойдзена берасцянская грамата, пісаная ў канцы XII стагоддзя. Гэта другое пісьмо са старажытнасці, адшуканае археолагамі на тэрыторыі Беларусі. Першае трапілася ім у Віцебску ў 1959 годзе і датавана больш познім перыядам, XIII—XIV стагоддзямі. Да гэтага часу падобныя знаходкі былі зроблены толькі ў пяці гарадах краіны.

— Бяроза, «падораная» нам Замкавай гарой, захоўвалася ў некранутым культурным слоі канца XII стагоддзя, што і дапамагло ўстанавіць час яе «нараджэння», — расказвае кіраўнік экспедыцыі Інстытута археалогіі АН СССР Л. Аляксееў. Дарэчы, у мінулым Леанід Васільевіч закончыў аспірантуру ў Мінску, у адным з акадэмічных інстытутаў. Вось ужо 20 гадоў ён і яго таварышы, што называецца, «навобмацак» вядуць вывучэнне цэнтры ўдзельнага Мсціслаўскага княства, якое існавала ў XII—XVI стагоддзях. — Тую ж дату называюць і палеографі, зыходзячы з формы літараў тэкста. Змест граматы да канца пакуль не расшыфраваны, але мяркуецца, што гэта запіскі старажытнага крэдытара: аднаму гараджаніну ён пазычыў «паўпята грыўны», гэта значыць 4,5 грыўны, другому — асьмінку пшаніцы... Гістарычная каштоўнасць гэтага дакумента ў тым, што ён — самы паўднёвы з усіх знойдзеных раней у краіне і сведчыць аб шырокім распаўсюджанні пісьменнасці ў Старажытнай Русі, у тым ліку і на паўднёвым захадзе Смаленскай зямлі, у склад якой уваходзіў Мсціслаў. Прычым распаўсюджана яна была не толькі сярод князёў і баяр, але і сярод простага народа. Грамата знойдзена побач з гаспадарчай пабудовай, якой хутчэй за ўсё карысталіся людзі, што працавалі на князя.

Знаходка даносіць да нас жывую мо-

ву далёкіх продкаў. Як і віцебская бяроза, яна змяшчае дыялектныя асаблівасці, якія дапамогуць гісторыкам больш дакладна вызначыць, калі і як пачала складвацца ўласна беларуская мова. Цікавая яна і з пункту гледжання вывучэння крэдытных і ў цэлым эканамічных зносін у Старажытнай Русі. Бо, у прыватнасці, да гэтага часу ідзе спрэчка аб памерах беларускай грыўны.

Пасля стараннага навуковага аналізу берасцянская грамата будзе змешчана ў экспазіцыі Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея.

І яшчэ адзін прыемны сюрпрыз чакаў археолагаў з экспедыцыі Л. Аляксеева ў Мсціславе. Літаральна цераз вуліцу (маецца на ўвазе — цераз старадаўнюю, адкрытую вуліцу, якая ўжо сама па сабе — знаходка) ад памятнай нам гаспадарчай пабудовы асцярожна лапата спецыяліста агаліла тры вянцы сцен царквы XIII стагоддзя. Гэты культурны помнік уяўляе вялікую каштоўнасць для навукі.

Як паведамілі карэспандэнту ў сектары археалогіі Інстытута гісторыі АН БССР, сёлетні палявы сезон удалы для археалагічных экспедыцый у Беларусі. Пацвердзіў гіпотэзу аб існаванні ў старадаўнясці самастойнай гродзенскай архітэктурнай школы храм XII стагоддзя, выяўлены ў двары былога Базіліянскага манастыра. У час раскопак у Полацку знойдзены рэчы, якія далі вучоным магчымасць цяпер сцвярджаць, што адзін з самых старажытных гарадоў усходніх славян быў заснаваны крывічамі не ў IX, як лічылася да гэтага часу, а ў VIII стагоддзі. Драўляная забудова — равесніца мсціслаўскай граматы, манеты і іншыя пасланцы «мінуўшчыні сёвай» адкрыты на так званым «Мінскім залатым кольцы» — сукупнасці археалагічных, гістарычных і прыродных помнікаў беларускай сталіцы. Пачалося стараннае вывучэнне ўсіх гэтых дакументаў і матэрыялаў.

Уладзімір ХІЛЬКЕВІЧ.

СПОРТ

РЫХТУЮЦА ДА НОВЫХ ГУЛЬНЯЎ

Упершыню на Алімпіядзе-80 на агнявы рубаж выйшлі жанчыны. Вось чаму ўжо цяпер трэнеры кожнае буйное спаборніцтва па стральбе расцэньваюць як падрыхтоўку да будучых Гульняў. Яны пачалі камплектаваць каманду алімпійцаў.

На першынстве краіны, якое праходзіла ў Львове, выдатна выступіла мінчанка, майстар спорту міжнароднага класа Таціяна Наркевіч. У стральбе лежачы з малакалібернай вінтоўкі на дыстанцыі 50 метраў яна выбіла 592 ачкі з 600 і стала чэмпіёнкай.

У гэтым жа практыкаванні на маладзёжным першынстве Савецкага Саюза гамяльчанін Ігар Жаваранкаў паказаў вынік 599 ачкоў. Гэта паўтарэнне сусветнага і алімпійскага рэкордаў, перавышае нарматыў майстра спорту міжнароднага класа.

ЗАВАЯВАЛІ КУБАК

У чэхаславацкім горадзе Баньска-Быстрыца ў сёмы раз разыгрываўся

Кубак Славенскага народнага паўстання па спартыўнай гімнастыцы. Гэтыя спаборніцтвы выйграла каманда Беларусі.

Нашы гімнасты ў асабістым заліку занялі першыя чатыры месцы. Перамаглі П. Сут, А. Дзмітрыеў, М. Федарэнка і А. Шыкавец.

НАВІЧКІ НЕ ПАДВЯЛІ

У Балгарыі прайшла юбілейная, трыцятая велогонка на шашы. Права абараняць гонар краіны ў ёй было даверана беларускім спартсменам. Акрамя вопытных веласпедыстаў — алімпійскага чэмпіёна Алега Логвіна, пераможцаў гонкі Міра 1980 года Барыса Ісаева і Ляона Дзевянца, трэнеры ўвялі ў састаў зборнай каманды Беларусі маладых: Уладзіміра Шуцько, Аляксандра Качана і Уладзіміра Бяляўскага. І не памыліліся...

Чатырнаццаць каманд свету, у складзе якіх было нямала ўдзельнікаў Маскоўскай Алімпіяды, вялі барацьбу за асабістую і камандную перамогу. Пасля шостага этапу спартсмены нашай рэспублікі сталі лідэрамі і да канца спаборніцтва не ўступілі нікому. У гэтым вялікая заслуга навічкоў каманды. Так, сярод нашых веласпедыстаў лепшы вынік у асабістым заліку ва Уладзіміра Шуцько, а Аляксандр Качан быў у ліку прызёраў на адным з этапаў.

Ці любіце вы асенні лес? У Беларусі ён амаль да самых маразоў вабіць людзей сваёй шчодрасцю. Здаецца, зусім нядаўна адышлі брусніцы, вясёлай гаманой поўніліся арэшнікі, а ўжо аматары лясных вандровак нясуць кошыкі з зялёнкамі... Гэтыя грыбы, як і журавіны, быццам завяршаюць сезон збору прыродных багаццяў. Гараджане і вясцоўцы, якія праводзяць выхадныя дні ў лесе, цудоўна адпачываюць ад паўсядзённых клопатаў, набіраюцца там бадзёрасці, добрага настрою. І потым частуюць сваіх гасцей ляснымі далікатэсамі.

НА ЗДЫМКАХ: раница ў лесе; ах, якія чырвонагалавікі! Журавіны з верхавога балота.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ГАЛКА-„КВАТАРАНКА“

Ліпеньскай раницай гамяльчанка Яўгенія Бондар заўважыла пад плотам зусім маленькае галчанё, якое невядома як трапіла туды. За птушанём цікавала кошка. Жанчына адгадала яе і падняла галчанё на выцянутай руцэ, каб прыцягнуць увагу яго бацькоў. Але іх побач не аказалася.

Яўгенія Нікіфараўна прынесла птушаня дамоў, накарміла і пасадзіла на балкон. У маладой жанчыны цеплілася надзея, што птушанё ўсё ж заўважыць яго бацькі. Але яны так і не з'явіліся...

Праз два тыдні галчанё падрасло, навучылася лятаць. Яўгенія Нікіфа-

раўна вынесла маладою птушку на балкон і са словамі: «Ну, Галя, лядзі-Шчаслівага табе шляху», — выпусціла ў вялікі, цікавы свет.

Галка палятала побач з домам, пасядзела на суседнім дрэве і... вярнулася на балкон.

...Зараз гэта хуткая, прыгожая птушка. Кожны дзень яна надоўга адлятае па сваіх птушыных справах. Але як толькі пачуе знаёмы голас, спяшаецца да гаспадыні, мякка садзіцца ёй на плячо і ўважліва глядзіць у вочы. Па-ранейшаму любіць пачастункі: кашу, тварог, кавалачкі мяса, вусеняў.

І. ЛЕВІЧАУ.

З народнага гумару

СЕЛЯНІН. Якія ж ты мне боты зрабіў? Гэта ж падзівы яшчэ цэлыя, а халявы разляцеліся.

ШАВЕЦ. Выбачайце! Другі раз горшыя падзівы вазьму, дык разам зносяцца.

Царскі суддзя пытаў па-руску ў беларускага селяніна:

— Скажыце, какім образом он вас ударил?

— Ды не абразам, а звычайнаю качарэжкаю.

Сустракаюцца два паны, якія едуць паркамі коней. Дарога заваяная, дык паны не хочуць уступіць адзін аднаму. Стаіць, спрачаюцца. Панская кроў гарачая, дык яны ўжо за стрэльбы хапаюцца.

Праходзіў каля іх селянін, затрымаўся ды слухае.

— Вось скажы, Даніла, — пытаецца ў яго адзін пан, — хто каму павінен дарогу ўступіць?

— Вядома ж, — адказвае Даніла, — што зайседы лепей дурню саступіць.

— Эх ты, дурань! — крычыць адзін пан, зварочваючы ў цалік.

— Ты сто разоў горшы дурань! — крычыць другі пан, таксама звочваючы.

Шавец, аддаючы заказчыку новыя боты, сказаў:

— Тыдні са два вашы боты будуць крыху ціснуць. Не крыйдуцьце.

— Э! Нічога, пацярплю. Два тыдні я яшчэ і ў старых пахаджу, а новыя няхай пастаяць.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1558